

पर्यायी वनीकरणाच्या निधीच्या व्यवस्थापनाकरीता
पर्यायी वनीकरण निधी व्यवस्थापन आणि नियोजन
प्राधिकरण अंतर्गत राज्यस्तरीय सुकाणू समिती व
राज्य व्यवस्थापन समिती गठीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
शासन निर्णय, क्रमांक : एफएलडी-१००४/प्र.क्र. ३३५/फ-१०
महसूल व वन विभाग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ८ ऑगस्ट, २००६.

वाचा :-

१. केंद्र शासन पर्यावरण व वन मंत्रालय, पत्र क्र.एफएन-५-१/९८-एफसी(भाग-२),
दिनांक २७ मे, २००४.
२. भारताचे राजपत्र भाग-२ कलम-३ पोट कलम (११) पर्यावरण व वन मंत्रालय, नवी दिल्ली,
आदेश दिनांक २३ एप्रिल, २००४.

प्रस्तावना :-

पर्यायी वनीकरण, वनेत्तर कामासाठी वळती केलेल्या वनक्षेत्राची निव्वळ वर्तमान मूल्य (Net Present Value) याकरिता वसूल होणारी व वसूल झालेली रक्कम तसेच त्यापैकी उपयोगात आणलेल्या रकमांची तपासणी करण्यासाठी केंद्र शासनाने केंद्रीय शक्ती प्राप्त समिती (Central Empowered Committee) गठीत केली आहे.

२. प्रकल्प यंत्रणांकडून प्राप्त होणारी रक्कम एकत्रित करणे व त्यानंतर आवश्यकतेनुसार ती वन विकासासाठी वितरित करणे याकरिता स्वतंत्र यंत्रणा असावी, असे वरील समितीने निदर्शनास आणले आहे.

३. मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे याचिका क्र.२०२/१९९५ मधील दिनांक ३०.१०.२००२ चे आदेश, तसेच पर्यावरण (सुरक्षा) अधिनियम, १९८६ आणि वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० मधील तरतूदी यांचा विचार करून पर्यायी वनीकरण अथवा वनेत्तर कामाकरिता वळत्या केलेल्या वनक्षेत्राच्या बदल्यात निव्वळ वर्तमान मूल्य जमा करण्याकरिता केंद्र शासनाने त्या संबंधीच्या अटीची पूर्तता होते किंवा कसे हे तपासण्याकरिता तसेच वसूल होणारी रक्कम यांचे व्यवस्थापन करण्याकरिता दि. २३.४.२००४ रोजी पर्यायी वनीकरण निधी व्यवस्थापन आणि योजना प्राधिकरण (Compensatory Afforestation Fund Management and Planning Authority) (CAMPA) स्थापन केले आहे.

४. केंद्र शासनाने वरील राजपत्रात दिलेल्या सूचनांनुसार सीएएमपीए (CAMPA) पर्यायी वनीकरण निधीचे परिरक्षक असून सर्वसाधारण कार्ये आणि अधिकार पुढीलप्रमाणे राहतील :-

- (i) पर्यायी वनीकरण, अतिरिक्त पर्यायी वनीकरण, कॅचमेंट क्षेत्र उपचार योजना, किंवा वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० च्या अंतर्गत मंजूरी देतांना केंद्र सरकारद्वारे घालून दिलेल्या इतर अटीपूर्तीसाठी प्रकल्पयंत्रणेकडून सर्व धन राशी प्राप्त करणे.
- (ii) पूर्वीच प्राप्त झालेला परंतू खर्च करण्यात न आलेला निधी, राज्य शासन किंवा प्रकल्पयंत्रणाद्वारे केंद्र शासनाचे आदेश जारी झाल्यापासून सहा महिन्यांच्या कालावधीच्या आत सीएएमपीएला हस्तांतरीत झाला नसेल, तर तो प्राप्त करून घेणे.

- (iii) जैविक विविधता आणि वन्यजीव आदींचे संरक्षण संबंधात कामे करून घेण्यासाठी वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम, १९७२ (१९७२ चे ५३) चे कलम १८, २६-अ किंवा ३५ चे अंतर्गत येणारा निधी वन्यजीवांचे सुव्यवस्थापनेसाठी वेगळ्याने ठेवणे.
- (iv) वनेत्तर कामासाठी वळती केलेल्या वनक्षेत्राचे निव्वळ वर्तमान मूल्य वसूल करणे,
- (v) मा. सर्वोच्च न्यायालय किंवा केंद्र सरकार किंवा केंद्र सरकारद्वारा प्राधिकृत केलेले इतर सक्षम अधिका-यांकडून निधीची रक्कम जमा करणे.

५. CAMPA ला प्राप्त झालेल्या निधीचे वितरण :-

- (i) पर्यायी वनीकरण, अतिरिक्त पर्यायी वनीकरण याकरीता प्राप्त राशीचा उपयोग वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत वनजमिनीचा वनेत्तर उपयोगासाठीच्या प्रस्तावाच्या स्थळ विनिर्दिष्ट योजनेच्या अनुसार करण्यात येईल.
- (ii) निव्वळ वर्तमान मूल्य संबंधी प्राप्त राशीचा उपयोग नैसर्गिक सहाय्यक पुनरुत्पत्ती, वन व्यवस्थापन, संरक्षण, संरचना विकास (Infrastructure Development) वन्यजीव संरक्षण आणि व्यवस्थापन, लाकूड पुरवठा व इतर वन उत्पादन बचत उपकरण आणि इतर तत्सम कार्यासाठी करण्यात येईल.
- (iii) मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार अथवा राष्ट्रीय वन्यजीव बोर्डाच्या निर्णयानुसार प्रकल्प यंत्रणांकडून प्राप्त होणारी रक्कम एकत्रितपणे ठेवण्यात येईल आणि ती विशेष करून राज्यातील सुरक्षित क्षेत्रात (PAS) संरक्षण व संवर्धन कामासाठी वापरण्यात येईल. विशेष परिस्थितीत सीएएमपीएच्या पूर्व परवानगीने अशा रकमेचा काही भाग वापरता येईल.
- (iv) सीएएमपीएकडून निधीचे राज्य शासनाने मंजूर केलेल्या वार्षिक कार्यन्वयन योजने (A.P.O.) प्रमाणे वाटप होईल.

६. कामाचे संनियंत्रण आणि मूल्यमापन :-

सीएएमपीए सदर योजनेखाली केलेल्या कामांच्या देखभाली आणि मूल्यांकनासाठी, तसेच निधीचा प्रभावी वापर होण्यासाठी स्वतंत्र प्रणाली विकसित आणि कार्यान्वित करेल.

७. सीएएमपीएची इतर कार्ये :-

- (१) सीएएमपीए पर्यायी वनीकरण करण्यासाठी सीईसी च्या सल्ल्याने आणि शक्यतोवर त्यांचे संमतीने सार्वजनिक क्षेत्रातील मोठ्या उद्योगांना सामील करून घेईल,
- (२) वन संवर्धन कामासाठी निधीचा अतिरिक्त स्त्रोत निर्माण करण्यासाठी आणि तिच्या सुयोग्य वापरासाठी नवीन कार्यप्रणाली अंमलात आणेल.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासनाने या संदर्भात राजपत्रात प्रसिध्द केलेल्या आदेशानुसार राज्य स्तरावर प्रकल्प यंत्रणांकडून जमा झालेल्या अथवा जमा होणा-या निव्वळ वर्तमान मूल्याच्या स्वरूपातील रकमांच्या निधीचे व्यवस्थापन व परिरक्षण याकरिता राज्य स्तरावर खालीलप्रमाणे राज्य सुकाणू समिती (State Level Steering Committee) आणि राज्य व्यवस्थापन समिती (State Management Committee) गठीत करण्यात येत आहे.

१) सुकाणू समिती (State Level Steering Committee) :-

१) मुख्य सचिव	-	अध्यक्ष
२) प्रधान सचिव (वने)	-	सदस्य
३) प्रधान सचिव (वित्त)	-	सदस्य
४) प्रधान सचिव (नियोजन)	-	सदस्य
५) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक	-	सदस्य
६) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव)	-	सदस्य
७) डॉ. एरिक भरुचा, डायरेक्टर, BYIEER, पुणे	-	अशासकीय सदस्य
८) मुख्य वनसंरक्षक व केंद्रस्थ अधिकारी	-	सदस्य
९) अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, योजना व विकास)	-	सदस्य सचिव

राज्यस्तरीय सुकाणू समितीचे अधिकार आणि कार्य :-

- १) धोरणात्मक निर्णय घेणे.
- २) आंतर विभागीय समन्वय साधणे.
- ३) प्रापणकरीता (Procurement) मंजूरी प्राप्त करणे.
- ४) वार्षिक कार्यन्वयन योजनेला (A.P.O.) संमती प्रदान करणे.

सभा / बैठक

सुकाणू समितीची सहा महिन्यात किमान एक सभा झाली पाहिजे.

२) राज्य व्यवस्थापन समिती (State Management Committee) :-

१) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक	-	अध्यक्ष
२) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव)	-	सदस्य
३) अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, योजना व विकास)	-	सदस्य
४) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक कार्यालयामधील वित्तीय नियंत्रक / वित्तीय सल्लागार	-	सदस्य
५) श्री. आर. एन. इंदूरकर, सेवानिवृत्त मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव)	-	अशासकीय सदस्य
६) मुख्य वनसंरक्षक व केंद्रस्थ अधिकारी-	-	सदस्य सचिव

राज्य व्यवस्थापन समितीचे अधिकार आणि कार्य :-

- (i) विविध कामासाठी राज्याची वार्षिक कार्यन्वयन योजना तयार करणे.
- (ii) प्रस्तावित खर्च आणि वार्षिक कार्यन्वयन योजना सुकाणू समितीला सादर करून तिच्या सहमतीने केंद्र शासनाला वार्षिक कार्यन्वयन योजना सादर करणे.
(वार्षिक कार्यन्वयन योजनेमध्ये एकूण वार्षिक खर्चाच्या जास्तीत जास्त २ टक्के रक्कम वरकड आणि आकस्मिक खर्च म्हणून समाविष्ट राहू शकेल.)
- (iii) सीएएमपीए ने प्रस्तुत निधीमधून राज्यात अनुमोदीत केलेल्या योजनांचे गुणात्मक व मात्रात्मक (Qualitative and Quantitative) दृष्टीकोनातून निरीक्षण करणे,
- (iv) योजनांचे लेखा परिक्षण करून घेणे.

- (v) लेखे व्यवस्थित ठेवणेकरीता संहितेचा (कोडचा) विकास करण्यासाठी राज्य शासनाला सहाय्य करणे,
(vi) सीएएमपीए यांना वेळोवेळी आवश्यक ती माहिती पुरविणे,

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावांने,

सही/-
(राजेंद्र मंगरूळकर)
सह सचिव
महसूल व वन विभाग

प्रति,

१. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,
२. प्रधान सचिव (वने), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,
३. प्रधान सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२,
४. प्रधान सचिव (नियोजन विभाग / योजना), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२,
५. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
६. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
७. अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, योजना व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
८. मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
९. वित्तीय सल्लागार / वित्तीय नियंत्रक, प्रधान मुख्य वनसंरक्षक यांचे कार्यालय, नागपूर.
१०. डॉ. एरिक बरुचा, "साकेन", २२, व्हॅलेंटिना सोसायटी, नॉर्थ मेन रोड, कोरेगांव पार्क, पुणे-१
११. श्री. आर. एन. इंदूरकर, सेवानिवृत्त मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव).
१२. महालेखापाल-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
१३. महालेखापाल-२ (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
१४. सर्व मुख्य वनसंरक्षक,
१५. सर्व वनसंरक्षक,
१६. सर्व उपवनसंरक्षक,
१७. फ-१० निवड नस्ती,